

I

(Acte legislative)

DIRECTIVE

DIRECTIVA (UE) 2016/1919 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI

din 26 octombrie 2016

privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în cadrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 82 alineatul (2) litera (b),

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

după transmiterea proiectului de act legislativ către parlamentele naționale,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social European ⁽¹⁾,

după consultarea Comitetului Regiunilor,

hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară ⁽²⁾,

întrucât:

- (1) Scopul prezentei directive este de a asigura eficacitatea dreptului de a avea acces la un avocat, prevăzut de Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽³⁾, prin punerea la dispoziție de asistență din partea unui avocat, finanțată de către statele membre, pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în procedurile penale și pentru persoanele căutate care intră sub incidența unor proceduri privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI a Consiliului ⁽⁴⁾ („persoane căutate”).
- (2) Prin stabilirea unor norme minime comune privind dreptul la asistență juridică gratuită pentru persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate, prezenta directivă are ca obiectiv consolidarea încrederii statelor membre în sistemele de justiție penală ale celorlalte state membre, contribuind, astfel, la îmbunătățirea recunoașterii reciproce a hotărârilor în materie penală.
- (3) Articolul 47 al treilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), articolul 6 alineatul (3) litera (c) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”) și articolul 14 alineatul (3) litera (d) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (denumit în continuare „PIDCP”) consacră dreptul la asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor penale în condițiile menționate în dispozițiile respective. Carta are aceeași valoare juridică ca și tratatele, iar statele membre sunt părți la CEDO și la PIDCP. Cu toate acestea, experiența a arătat că această calitate nu oferă întotdeauna, prin ea însăși, un grad suficient de încredere în sistemele de justiție penală ale altor state membre.

⁽¹⁾ JO C 226, 16.7.2014, p. 63.

⁽²⁾ Poziția Parlamentului European din 4 octombrie 2016 (nepublicată încă în Jurnalul Oficial) și Decizia Consiliului din 13 octombrie 2016.

⁽³⁾ Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (JO L 294, 6.11.2013, p. 1).

⁽⁴⁾ Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO L 190, 18.7.2002, p. 1).

- (4) La 30 noiembrie 2009, Consiliul a adoptat o rezoluție privind Foaia de parcurs pentru consolidarea drepturilor procedurale ale persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale ⁽¹⁾ (denumită în continuare „foaia de parcurs”). Pe baza unei abordări etapizate, foaia de parcurs prevede adoptarea unor măsuri privind dreptul la traducere și interpretare (măsura A), dreptul la informare cu privire la drepturi și informare privind capetele de acuzare (măsura B), dreptul la consiliere juridică și asistență juridică gratuită (măsura C), dreptul de a comunica cu rudele, angajatorii și autoritățile consulare (măsura D) și măsuri speciale de protecție pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt vulnerabile (măsura E).
- (5) La 11 decembrie 2009, Consiliul European a salutat foaia de parcurs și a inclus-o în Programul de la Stockholm – O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora ⁽²⁾ (punctul 2.4). Consiliul European a subliniat caracterul neexhaustiv al foii de parcurs, invitând Comisia să analizeze și alte elemente ale drepturilor procedurale minime ale persoanelor suspectate și ale celor acuzate și să evalueze necesitatea de a aborda și alte aspecte, cum ar fi prezumția de nevinovăție, în vederea promovării unei mai bune cooperări în acest domeniu.
- (6) Până în prezent au fost adoptate, în temeiul foii de parcurs, cinci măsuri privind drepturile procedurale în cadrul procedurilor penale, și anume Directivele 2010/64/UE ⁽³⁾, 2012/13/UE ⁽⁴⁾, 2013/48/UE, (UE) 2016/343 ⁽⁵⁾ și (UE) 2016/800 ⁽⁶⁾ ale Parlamentului European și ale Consiliului.
- (7) Prezenta directivă se referă la a doua parte din măsura C din foaia de parcurs, cu privire la consiliere și asistență juridică.
- (8) Asistența juridică gratuită ar trebui să acopere costurile apărării pentru persoanele suspectate sau acuzate și pentru persoanele căutate. Atunci când acordă asistență juridică gratuită, autoritățile competente din statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a solicita ca persoanele suspectate, cele acuzate sau cele căutate să suporte o parte din costurile respective, în funcție de resursele lor financiare.
- (9) Fără a aduce atingere articolului 6 din Directiva (UE) 2016/800, prezenta directivă nu ar trebui să se aplice atunci când persoanele suspectate, cele acuzate sau cele căutate au renunțat la dreptul lor de acces la un avocat, în conformitate cu articolul 9, respectiv articolul 10 alineatul (3) din Directiva 2013/48/UE și nu au revocat o asemenea renunțare, sau atunci când statele membre au aplicat derogările temporare prevăzute la articolul 3 alineatul (5) sau (6) din Directiva 2013/48/UE, pe durata respectivelor derogări.
- (10) Atunci când o persoană care nu a fost inițial o persoană suspectată sau acuzată, cum ar fi un martor, devine o persoană suspectată sau acuzată, această persoană ar trebui să aibă dreptul de a nu se autoincrimina și dreptul de a păstra tăcerea, în conformitate cu dreptul Uniunii și cu CEDO, astfel cum sunt interpretate în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene („Curtea de Justiție”) și a Curții Europene a Drepturilor Omului. În consecință, prezenta directivă se referă în mod explicit la situația concretă în care o astfel de persoană devine o persoană suspectată sau acuzată în cursul interogării sale de către poliție sau de către o altă autoritate de aplicare a legii în contextul procedurilor penale. Atunci când, pe parcursul interogatoriului, o persoană care nu este suspectată sau acuzată dobândește o astfel de calitate, interogatoriul ar trebui suspendat imediat. Totuși, interogatoriul ar trebui să poată fi continuat dacă persoana în cauză a fost informată că a devenit o persoană suspectată sau acuzată și această persoană este în măsură să își exercite pe deplin drepturile din prezenta directivă.
- (11) În unele state membre, o altă autoritate decât o instanță competentă în materie penală este competentă să aplice sancțiuni, altele decât privarea de libertate, în cazul infracțiunilor relativ minore. Acestea pot include, de exemplu, încălcări minore ale normelor de trafic care sunt săvârșite la scară largă și care pot fi constatate în urma unui control în trafic. În astfel de situații, nu ar fi rezonabil să li se impună autorităților competente să asigure toate drepturile în temeiul prezentei directive. Prin urmare, atunci când dreptul unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni pentru infracțiuni minore de către o astfel de autoritate și există fie dreptul la o cale de atac, fie posibilitatea ca respectiva cauză să fie deferită unei instanțe cu competențe în materie penală, prezenta directivă ar trebui să se aplice numai în cazul procedurilor desfășurate în fața respectivei instanțe ca urmare a exercitării unei astfel de căi de atac sau a înaintării cauzei la o astfel de instanță.

⁽¹⁾ JO C 295, 4.12.2009, p. 1.

⁽²⁾ JO C 115, 4.5.2010, p. 1.

⁽³⁾ Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (JO L 280, 26.10.2010, p. 1).

⁽⁴⁾ Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO L 142, 1.6.2012, p. 1).

⁽⁵⁾ Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO L 65, 11.3.2016, p. 1).

⁽⁶⁾ Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale (JO L 132, 21.5.2016, p. 1).

- (12) În unele state membre, anumite infracțiuni minore, în special încălcările minore ale normelor de trafic, infracțiunile minore legate de reglementările locale generale și infracțiunile minore contra ordinii publice sunt considerate infracțiuni. În astfel de situații, nu ar fi rezonabil să li se impună autorităților competente să asigure toate drepturile în temeiul prezentei directive. În cazul în care legislația unui stat membru prevede că privarea de libertate nu poate fi aplicată ca sancțiune pentru infracțiuni minore, prezenta directivă ar trebui să se aplice, prin urmare, numai procedurilor desfășurate în fața unei instanțe competente în materie penală.
- (13) Aplicarea prezentei directive la infracțiunile minore face obiectul condițiilor stabilite în prezenta directivă. Statele membre ar trebui să poată aplica criteriul stării materiale, criteriul temeiniciei sau ambele, pentru a stabili dacă se acordă asistență juridică gratuită. Cu condiția respectării dreptului la un proces echitabil, criteriul temeiniciei poate fi considerat a nu fi fost îndeplinit în cazul anumitor infracțiuni minore.
- (14) Domeniul de aplicare a prezentei directive în cazul anumitor infracțiuni minore nu ar trebui să aducă atingere obligațiilor care revin statelor membre în temeiul CEDO de a asigura dreptul la un proces echitabil, inclusiv obținerea de asistență din partea unui avocat.
- (15) Cu condiția respectării dreptului la un proces echitabil, situațiile următoare nu constituie priveri de libertate în sensul prezentei directive: identificarea persoanei suspectate sau acuzate; stabilirea oportunității începerii anchetei; verificarea deținerii de arme sau alte aspecte similare legate de siguranță; desfășurarea de acte de cercetare sau de strângere de probe, diferite de cele menționate în mod explicit în prezenta directivă, cum ar fi perchezițiile corporale, examinările fizice, testele de sânge, testele de alcoolemie sau alte teste similare, sau fotografierea ori luarea amprentelor digitale; aducerea persoanei suspectate sau acuzate în fața unei autorități competente, în conformitate cu normele prevăzute de dreptul intern.
- (16) Prezenta directivă stabilește norme minime. Statele membre ar trebui să poată să acorde asistență juridică gratuită în situații care nu intră sub incidența prezentei directive, ca de exemplu în cazul efectuării unor acte de cercetare sau de strângere de probe, diferite de cele menționate în mod explicit în prezenta directivă.
- (17) În conformitate cu articolul 6 alineatul (3) litera (c) din CEDO, persoanele suspectate și cele acuzate care nu dispun de resurse suficiente pentru a achita asistența din partea unui avocat trebuie să aibă dreptul la asistență juridică gratuită atunci când acest lucru este în interesul actului de justiție. Această normă minimă le permite statelor membre să aplice criteriul stării materiale, criteriul temeiniciei sau ambele. Aplicarea acestor teste nu ar trebui să limiteze sau să constituie o derogare de la drepturile și garanțiile procedurale asigurate în temeiul cartei și al CEDO, în conformitate cu interpretarea Curții de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului.
- (18) Statele membre ar trebui să prevadă modalități practice de acordare a asistenței juridice gratuite. Aceste modalități ar putea stabili că asistența juridică gratuită se acordă în urma unei cereri a unei persoane suspectate sau acuzate ori a unei persoane căutate. Cu toate acestea, ținând seama în special de nevoile specifice ale persoanelor vulnerabile, o astfel de solicitare nu ar trebui să reprezinte o condiție determinantă pentru acordarea asistenței juridice gratuite.
- (19) Autoritățile competente ar trebui să acorde asistență juridică gratuită fără întârzieri nejustificate și cel târziu înainte de interogarea persoanei respective de către poliție, de către o altă autoritate de aplicare a legii sau de către o autoritate judiciară, sau înainte de desfășurarea actelor de cercetare sau de strângere de probe specifice menționate în prezenta directivă. În cazul în care autoritățile competente nu sunt în măsură să procedeze astfel, acestea ar trebui să acorde cel puțin asistență juridică gratuită de urgență sau provizorie înainte de un astfel de interogatoriu sau de desfășurarea unor astfel de acte de cercetare sau de strângere de probe.
- (20) Având în vedere caracterul specific al procedurilor privind mandatul european de arestare, interpretarea dispozițiilor din prezenta directivă care se referă exclusiv la persoanele căutate ar trebui să țină seama de această particularitate și să nu aducă atingere în niciun fel interpretării celorlalte dispoziții ale prezentei directive.
- (21) Persoanele căutate ar trebui să aibă dreptul la asistență juridică gratuită în statul membru de executare. În plus, persoanele căutate care intră sub incidența procedurilor privind mandatul european de arestare în scopul efectuării urmăririi penale și care își exercită dreptul de a numi un avocat în statul membru emitent în conformitate cu Directiva 2013/48/UE ar trebui să aibă dreptul la asistență juridică gratuită în statul membru respectiv în scopul unor astfel de proceduri în statul membru de executare, în măsura în care această asistență ar fi necesară pentru a garanta accesul efectiv la justiție, potrivit prevederilor articolului 47 din cartă. Acesta ar fi cazul atunci când avocatul din statul membru de executare nu poate să își îndeplinească în mod eficace și eficient atribuțiile în ceea ce privește executarea unui mandat european de arestare fără a fi asistat de un avocat din statul membru emitent. Orice decizie privind acordarea de asistență juridică gratuită în statul membru emitent ar trebui să fie adoptată de către o autoritate care are competența de a lua astfel de decizii în statul membru respectiv, pe baza criteriilor stabilite de către statul membru în cauză la punerea în aplicare a prezentei directive.

- (22) Pentru a asigura accesul efectiv al persoanelor căutate la un avocat, statele membre ar trebui să se asigure că aceste persoane au dreptul la asistență juridică gratuită până când acestea sunt predate sau până când decizia privind refuzul predării devine definitivă.
- (23) Atunci când pun în aplicare prezenta directivă, statele membre ar trebui să asigure respectarea dreptului fundamental de a beneficia de asistență juridică gratuită, astfel cum este prevăzut în cartă și în CEDO. În realizarea acestui obiectiv, statele membre ar trebui să respecte Principiile și Liniile directoare ale Organizației Națiunilor Unite privind accesul la asistență juridică în sistemele de justiție penală.
- (24) Fără a aduce atingere dispozițiilor din legislația națională privind prezența obligatorie a unui avocat, o autoritate competentă ar trebui să decidă, fără întârzieri nejustificate, privind acordarea sau nu a asistenței juridice gratuite. Autoritatea competentă ar trebui să fie o autoritate independentă care este competentă să ia decizii cu privire la acordarea de asistență juridică gratuită sau o instanță judecătorească, inclusiv în complet format dintr-un singur judecător. În situații de urgență, implicarea temporară a poliției și a parchetului ar trebui, totuși, să fie de asemenea posibilă în măsura în care acest lucru este necesar pentru acordarea asistenței juridice gratuite în timp util.
- (25) În cazul în care se acordă asistență juridică gratuită unei persoane suspectate, acuzate sau căutate, o modalitate de a asigura eficacitatea și calitatea acesteia este aceea de a facilita continuitatea reprezentării în justiție a respectivei persoane. În acest sens, statele membre ar trebui să faciliteze continuitatea reprezentării de către un avocat pe toată durata procedurilor penale, precum și – dacă este cazul – a procedurilor privind mandatul european de arestare.
- (26) Personalului implicat în luarea deciziilor cu privire la asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare ar trebui să-i fie asigurată o formare corespunzătoare. Fără a aduce atingere independenței judecătorești și diferențelor de organizare dintre sistemele judiciare din statele membre, acestea din urmă ar trebui să solicite celor responsabili de formarea judecătorilor să asigure formarea corespunzătoare a instanțelor și judecătorilor care statuează cu privire la acordarea asistenței juridice gratuite.
- (27) Principiul eficacității dreptului Uniunii impune instituirea de către statele membre a unor căi de atac adecvate și eficiente în eventualitatea încălcării unui drept conferit persoanelor prin dreptul Uniunii. Ar trebuie să existe o cale de atac eficace atunci când dreptul la asistență juridică gratuită este subminat, sau acordarea asistenței juridice gratuite este întârziată sau refuzată, în întregime sau în parte.
- (28) Pentru a monitoriza și a evalua eficacitatea prezentei directive, se impune culegerea de date relevante, din cele disponibile, cu privire la punerea în aplicare a drepturilor prevăzute de prezenta directivă. Astfel de date includ, acolo unde este posibil, numărul de cereri de asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor penale și, în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare în cadrul cărora statul membru în cauză acționează ca stat membru emitent sau stat membru de executare, numărul de cazuri în care a fost acordată asistență juridică gratuită, precum și numărul de cazuri în care o solicitare de asistență juridică gratuită a fost respinsă. În măsura posibilului, ar trebui colectate, de asemenea, și datele privind costurile aferente acordării de asistență juridică gratuită persoanelor suspectate sau acuzate, precum și celor și căutate.
- (29) Prezenta directivă ar trebui să se aplice persoanelor suspectate, celor acuzate și celor căutate indiferent de statutul lor juridic, de cetățenie sau de naționalitate. Statele membre ar trebui să respecte și să garanteze drepturile prevăzute în prezenta directivă, fără niciun fel de discriminare bazată pe motive precum rasa, culoarea, sexul, orientarea sexuală, limba, religia, opiniile politice sau de orice altă natură, naționalitatea, originea etnică sau socială, averea, un handicap sau nașterea. Prezenta directivă susține drepturile și principiile fundamentale recunoscute de cartă și de CEDO, inclusiv interzicerea torturii și a tratamentului inuman sau degradant, dreptul la libertate și securitate, respectarea vieții private și de familie, dreptul la integritatea persoanei, drepturile copilului, integrarea persoanelor cu dizabilități, dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, la prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare. Prezenta directivă ar trebui să fie pusă în aplicare în conformitate cu aceste drepturi și principii.
- (30) Prezenta directivă stabilește norme minime. Statele membre pot extinde drepturile prevăzute în prezenta directivă pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție. Un astfel de nivel mai ridicat de protecție nu ar trebui să constituie un obstacol în calea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești pe care aceste norme minime vizează să o faciliteze. Nivelul de protecție stabilit de statele membre nu ar trebui niciodată să fie mai redus decât standardele prevăzute în cartă sau în CEDO, astfel cum sunt interpretate de Curtea de Justiție și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.
- (31) Întrucât obiectivul prezentei directive, și anume stabilirea unor norme minime comune privind dreptul la asistență juridică gratuită pentru persoanele suspectate, cele acuzate și cele căutate, nu poate fi realizat în mod satisfăcător de către statele membre, dar, având în vedere amploarea acțiunii, poate fi realizat mai bine la nivelul Uniunii, aceasta poate adopta măsuri, în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum este prevăzut la articolul 5 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE). În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este enunțat la respectivul articol, prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv.

- (32) În conformitate cu articolele 1 și 2 din Protocolul nr. 21 privind poziția Regatului Unit și a Irlandei cu privire la spațiul de libertate, securitate și justiție, anexat la TUE și la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), și fără a aduce atingere articolului 4 din protocolul respectiv, aceste state membre nu participă la adoptarea prezentei directive, nu au obligații în temeiul acesteia și aceasta nu li se aplică.
- (33) În conformitate cu articolele 1 și 2 ale Protocolului nr. 22 privind poziția Danemarcei, anexat la TUE și la TFUE, Danemarca nu ia parte la adoptarea prezentei directive, nu are obligații în temeiul acesteia și aceasta nu i se aplică,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

Articolul 1

Obiect

- (1) Prezenta directivă stabilește norme minime comune privind dreptul la asistență juridică gratuită pentru:
- (a) persoanele suspectate și persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale; și
 - (b) persoanele care intră sub incidența unor proceduri privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI („persoane căutate”).
- (2) Prezenta directivă completează Directivele 2013/48/UE și (UE) 2016/800. Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează în sensul limitării drepturilor prevăzute în directivele menționate.

Articolul 2

Domeniu de aplicare

- (1) Prezenta directivă se aplică persoanelor suspectate și persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale care au dreptul de a avea acces la un avocat în temeiul Directivei 2013/48/UE și care:
- (a) sunt private de libertate;
 - (b) trebuie să fie asistate de un avocat în conformitate cu dreptul Uniunii sau cu dreptul intern; sau
 - (c) trebuie sau pot să fie prezente la un act de cercetare sau de strângere de probe, inclusiv, cel puțin, la următoarele:
 - (i) recunoașterea dintr-un grup de persoane;
 - (ii) confruntări;
 - (iii) reconstituiri ale unei infracțiuni.
- (2) Prezenta directivă se aplică de asemenea, din momentul arestării în statul membru de executare, persoanelor căutate, care au dreptul de a avea acces la un avocat în temeiul Directivei 2013/48/UE.
- (3) Prezenta directivă se aplică de asemenea, în aceleași condiții ca cele prevăzute la alineatul (1), persoanelor care nu erau inițial persoane suspectate sau acuzate, dar care devin persoane suspectate sau acuzate în cursul interogării de către poliție sau de o altă autoritate de aplicare a legii.
- (4) Fără a aduce atingere dreptului la un proces echitabil, în ceea ce privește infracțiunile minore, prezenta directivă se aplică numai procedurilor desfășurate în fața unei instanțe competente în materie penală, în următoarele cazuri:
- (a) dreptul unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni de către o altă autoritate decât o instanță competentă în materie penală, iar aplicarea unei astfel de sancțiuni poate fi atacată în fața unei astfel de instanțe sau deferită unei astfel de instanțe; sau
 - (b) privarea de libertate nu poate fi impusă ca sancțiune.

În orice caz, prezenta directivă se aplică din momentul în care este luată o decizie privind detenția, precum și în timpul detenției, în orice etapă a procedurii, până la încheierea procedurilor respective.

*Articolul 3***Definiție**

În sensul prezentei directive, „asistență juridică gratuită” înseamnă finanțarea de către un stat membru a asistenței din partea unui avocat, prin intermediul căreia se permite exercitarea efectivă a dreptului de a avea acces la un avocat.

*Articolul 4***Asistența juridică gratuită în cadrul procedurilor penale**

(1) Statele membre asigură că persoanele suspectate și persoanele acuzate care nu dispun de resurse suficiente pentru a acoperi costurile asistenței juridice din partea unui avocat au dreptul la asistență juridică gratuită atunci când acest lucru este în interesul actului de justiție.

(2) Pentru a stabili dacă asistența juridică trebuie să fie acordată în conformitate cu alineatul (1), statele membre pot aplica criteriul stării materiale, criteriul temeiniciei sau ambele.

(3) Atunci când un stat membru aplică criteriul stării materiale, acesta ia în considerare toți factorii relevanți și obiectivi, cum ar fi veniturile, capitalul, situația familială a persoanei în cauză, precum și costurile asistenței juridice din partea unui avocat și nivelul de trai din statul membru respectiv, pentru a stabili dacă, în conformitate cu criteriile aplicabile în acel stat membru, persoanele suspectate sau acuzate nu dispun de resurse suficiente pentru a beneficia de asistență juridică din partea unui avocat.

(4) Atunci când statele membre aplică criteriul temeiniciei, se ia în considerare gravitatea infracțiunii, complexitatea cauzei, precum și gradul de severitate a sancțiunii în cauză, pentru a stabili dacă interesele justiției impun acordarea asistenței juridice gratuite. În orice caz, criteriul temeiniciei se consideră a fi îndeplinit în următoarele situații:

(a) atunci când o persoană suspectată sau acuzată este adusă în fața unui judecător sau a unei instanțe competente pentru a se pronunța cu privire la detenție în orice fază a procedurilor în cadrul domeniului de aplicare a prezentei directive; și

(b) pe durata detenției.

(5) Statele membre se asigură că asistența juridică gratuită este acordată fără întârzieri nejustificate și cel târziu înainte de interogarea persoanei de către poliție, de către o altă autoritate de aplicare a legii sau de către o autoritate judiciară, sau înainte de efectuarea actelor de cercetare sau de strângere de probe menționate la articolul 2 alineatul (1) litera (c).

(6) Asistența juridică gratuită se acordă numai în scopul procedurilor penale în care persoana în cauză este suspectată sau acuzată pentru săvârșirea unei infracțiuni.

*Articolul 5***Asistența juridică gratuită în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare**

(1) Statul membru de executare se asigură că persoanele căutate au dreptul la asistență juridică gratuită din momentul arestării în temeiul unui mandat european de arestare, până când acestea sunt predate sau până când decizia de refuz al predării devine definitivă.

(2) Statul membru emitent se asigură că persoanele căutate care intră sub incidența procedurilor privind mandatul european de arestare în scopul efectuării urmăririi penale și care își exercită dreptul de a numi un avocat în statul membru emitent pentru a asista avocatul din statul membru de executare, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4) și alineatul (5) din Directiva 2013/48/UE, au dreptul la asistență juridică gratuită în statul membru emitent în scopul unor astfel de proceduri în statul membru de executare, în măsura în care asistența juridică gratuită este necesară pentru a garanta accesul efectiv la justiție.

(3) Dreptului la asistență juridică gratuită menționat la alineatele (1) și (2) i se poate aplica criteriul stării materiale, în conformitate cu articolul 4 alineatul (3), care se aplică *mutatis mutandis*.

*Articolul 6***Deciziile privind acordarea de asistență juridică gratuită**

(1) Deciziile privind acordarea sau neacordarea asistenței juridice gratuite și desemnarea avocaților se iau fără întârziere de către o autoritate competentă. Statele membre adoptă măsuri corespunzătoare pentru a se asigura că autoritatea competentă adoptă deciziile cu diligență și respectând dreptul la apărare.

(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate sunt informate în scris în cazul în care cererea lor de asistență juridică gratuită este respinsă, integral sau parțial.

*Articolul 7***Calitatea serviciilor și a formării privind asistența juridică gratuită**

(1) Statele membre adoptă măsurile necesare, inclusiv în ceea ce privește finanțarea, pentru a se asigura:

- (a) că există un sistem de asistență juridică gratuită eficace și de o calitate adecvată; și
- (b) că serviciile de asistență juridică gratuită sunt de o calitate suficientă să garanteze caracterul echitabil al procedurilor, cu respectarea corespunzătoare a independenței profesiei juridice.

(2) Statele membre asigură o formare adecvată a personalului implicat în luarea deciziilor cu privire la asistența juridică gratuită în procedurile penale și în procedurile privind mandatul european de arestare.

(3) Cu respectarea corespunzătoare a independenței profesiei juridice și a rolului persoanelor responsabile de formarea avocaților, statele membre iau măsurile adecvate pentru a promova asigurarea unei formări corespunzătoare avocaților care oferă servicii de asistență juridică gratuită.

(4) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate au dreptul, la cerere, ca avocatul care oferă servicii de asistență juridică gratuită să fie înlocuit, în cazul în care circumstanțe specifice justifică acest lucru.

*Articolul 8***Căi de atac**

Statele membre garantează că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate au o cale de atac efectivă potrivit dreptului intern, în cazul încălcării drepturilor lor prevăzute în prezenta directivă.

*Articolul 9***Persoanele vulnerabile**

Statele membre asigură că, în punerea în aplicare a prezentei directive, sunt luate în considerare necesitățile specifice ale persoanelor suspectate, persoanelor acuzate și persoanelor căutate care sunt vulnerabile.

*Articolul 10***Furnizarea datelor și raportul privind punerea în aplicare**

(1) Până la 25 mai 2021, și, ulterior, la fiecare trei ani, statele membre transmit Comisiei datele disponibile care indică modul în care drepturile prevăzute de prezenta directivă au fost puse în aplicare.

(2) Până la 25 mai 2022, și, ulterior, la fiecare trei ani, Comisia prezintă un raport privind punerea în aplicare a prezentei directive Parlamentului European și Consiliului. În raportul său, Comisia evaluează punerea în aplicare a prezentei directive în ceea ce privește dreptul la asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare.

*Articolul 11***Menținerea nivelului de protecție**

Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca reprezentând o limitare sau o derogare de la oricare dintre drepturile și garanțiile procedurale asigurate în temeiul cartei, al CEDO, sau al altor dispoziții relevante de drept internațional sau de drept intern al oricărui stat membru care prevede un nivel mai ridicat de protecție.

*Articolul 12***Transpunerea**

(1) Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 25 mai 2019. Acestea informează imediat Comisia în acest sens.

Atunci când statele membre adoptă aceste măsuri, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Metodele prin care se face o astfel de trimitere sunt stabilite de către statele membre.

(2) Statele membre comunică Comisiei textul dispozițiilor de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

*Articolul 13***Intrarea în vigoare**

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

*Articolul 14***Destinatari**

Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.

Adoptată la Strasbourg, 26 octombrie 2016.

Pentru Parlamentul European

Președintele

M. SCHULZ

Pentru Consiliu

Președintele

I. LESAY
